

— створити зручну систему надання державою управлінських послуг населенню. Спростити систему реєстрації підприємств. Стабілізувати та уніфікувати податкове законодавство — прийняти єдиний, зрозумілий Податковий кодекс, в якому визначити просту процедуру сплати податків. Необхідно передбачити кримінальну відповідальність чиновників за незаконне втручання у підприємницьку діяльність, встановити майнові санкції за збитки підприємств. Державні органи і відомства, діяльність яких безпосередньо пов'язана з обслуговуванням потреб населення, громадських об'єднань і ринкових структур, повинні розробити з участю громадськості і опублікувати стандарти управлінських послуг, в яких необхідно передбачити виявлення існуючих і потенційних споживачів послуг, їхні потреби; визначити тип і якість послуг, ступінь задоволення ними населення на основі попиту споживачів; створити у сфері управлінських послуг найбільш повні інформаційні системи, доступні і зрозумілих кожному; забезпечити своєчасність відповідей на запитання та скарги споживачів.

Отже, для того щоб Україна виконала умови ЄС, необхідно прискорити зазначені кроки щодо розвитку економічних функцій державних інституцій, та ефективно співпрацювати з країнами європейської економічної організації.

Все це має відбуватися із врахуванням як наукового підходу та світового досвіду, так і з врахуванням власних національних традицій, політичної культури та менталітету. Звичайно, що зазначені кроки потребують і тривалого проміжку часу і великих коштів, але інтеграційні зміни сприятимуть підвищенню рівня життя населення країни та досягненню європейського рівня розвитку, адже саме на це мають бути націлені економічні реформи нашої держави.

І. І. Вітер

доцент кафедри історії економічних вчень
і економічної історії Київського національного
економічного університету, канд. екон. наук

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

Єдиним об'єктивним критерієм майбутньої ролі й місця країни в глобальній економічній системі є міжнародна конкурентоспроможність їх національних систем. *Конкурентоспроможність* трактується як зумовлене економічними, соціальними і політич-

ними факторами стійке становище країни або товаровиробника на внутрішньому і зовнішньому ринках. Конкурентоспроможність країни створюється на трьох господарських рівнях: мікрорівні (конкретні види продукції, виробництва, підприємства), мезорівні (галузі, корпоративні об'єднання підприємств і фірм конгломератного типу), макрорівні (народногосподарські комплекси). Основним із розглянутих вище рівнів забезпечення конкурентоспроможності виступає *макроекономічний*, бо його визначають майже всі основні умови функціонування господарської системи. Наступними по значущості є *мезорівень*, де формуються перспективи розвитку галузі або корпорації, які охоплюють групу підприємств. На *мікрорівні* конкурентоспроможність ніби знаходить свою остаточну, завершальну форму у вигляді співвідношення ціни і якості товару.

До оцінки конкурентоспроможності країни існують два основних підходи: *рейтинговий* (передбачає оцінку конкурентоспроможності країни за допомогою основних економічних показників, що відображають рівень розвитку національного виробництва) та *використання порівняльних переваг*. При аналізі макроконкурентоспроможності необхідно враховувати *тип національного господарства* (закрите, орієнтоване в основному на використання внутрішніх ресурсів, або відкрите, переважно орієнтоване на міжнародний обмін), а також *характер економічної моделі країни* (ринкова, планова, комбінована моделі розвитку економіки).

За роки незалежності конкурентоспроможність української економіки значно знизилась. Основні причини її зниження можна поділити на дві великі групи: *внутрішні*, або такі що впливають на економічне середовище, та *причини зовнішнього характеру*, або такі що впливають на стосунки із зовнішнім світом. Аналіз факторного потенціалу України показує, що в абсолютній більшості випадків *наявні порівняльні переваги не супроводжуються наявністю конкурентних*. Основними дефіцитними факторами є національний капітал та національні підприємницькі здібності. Найбільш загрозливою для України є ймовірність так званого «*системного відриву*» від групи провідних країн через низьку здатність економіки до інвестицій і нововведень, а також через технологічну, структурно-галузеву та інституціональну несумісність. У той же час, Україна досі *зберігає всі необхідні умови* для підвищення національної конкурентоспроможності та поступового її включення у світовий економічний простір.

Проблема перетворення України на європейську країну та її інтеграції в європейське співтовариство — це проблема не зов-

нішньої, а, в першу чергу, *внутрішньої політики*. Для того, щоб стати європейською країною, необхідно не тільки і не стільки домагатись формального визнання з боку тих або інших європейських структур, скільки наблизитися до Європи за рівнем розвитку. Головною передумовою інтеграції України в європейський економічний простір є *формування соціально орієнтованої ринкової конкурентоспроможної економіки* інноваційного типу.

Необхідна розробка чіткої *стратегії підвищення конкурентоспроможності України* з урахуванням особливостей та структури народногосподарського комплексу, розвиненості та пріоритетності галузей, напрямків експортної та імпоротної політики. Україна мусить мати своє власне обличчя, власну думку, виважену, обґрунтовану та реальну. Треба намагатися набутти *системної*, а не часткової конкурентоспроможності. Зважаючи на той факт, що конкурентоспроможність створюється на всіх рівнях господарства, заходи щодо її підвищення також повинні охоплювати макро-, мезо- та мікрорівень.

Основними *напрямами підвищення конкурентоспроможності країни* є: створення необхідних умов, що забезпечують захист приватної власності; створення умов для залучення інвестицій у реальний сектор економіки; розвиток малого та середнього підприємництва; серйозна проробка економічних рішень з позицій сучасного менеджменту. Особлива увага повинна зосереджуватися на пріоритетних галузях науки і промисловості, здатних забезпечити реальні технологічні й економічні переваги. Важливими чинниками віднесення галузі (чи окремих виробництв) до пріоритетних за умовами конкуренції є стан кон'юнктури ринку, наявність конкурентоспроможних споріднених підприємств, стратегія галузі.

Для успішного зростання з глобальною економічною системою в умовах гео економічної конкуренції надзвичайно важливо визначити та реалізувати на практиці *порівняльні та конкурентні переваги* України. Економічна політика, спрямована на інтегрування національної економіки в європейський простір, має ґрунтуватися на *створенні дефіцитних факторів виробництва при підтримці наявних*, тобто на цілеспрямованій реалізації національних конкурентних переваг. Особливе значення для розвитку і успішної конкуренції має наявність у країні так званих *розвинених факторів*, а саме: наукового потенціалу та інфраструктури, бо їх неможливо придбати на світовому ринку, а для їх створення потрібні великі кошти і певний час.

Велика роль у формуванні конкурентоспроможної української економіки відводиться державі. Держава на своєму рівні має забез-

печити відповідний захист національних економічних інтересів і проводити політику, яка зумовлює економічне зростання. Вона має обмежити своє втручання в економіку макроекономічним рівнем.

Основними *причинами труднощів*, з якими Україна буде стикатися у процесі інтеграції до європейського економічного простору, є: неповна визначеність України щодо головних напрямків та механізмів структурної перебудови економіки; гострота питань безпеки у сфері зовнішньоекономічних відносин і взагалі економічної безпеки; існування деяких протиріч регіонального характеру. У контексті зростання економічного та політичного впливу провідних держав на світовий поступ слід усвідомлювати поширення таких методів, як прямиий чи опосередкований тиск на країни із трансформаційними економіками, і розробити заходи щодо *захисту економічних інтересів і національної безпеки України* в процесі її європейської інтеграції.

У системі «конкурентоспроможність України — європейська інтеграція» існує певний *зворотній зв'язок*. Не тільки підвищення конкурентоспроможності економіки України сприятиме більш успішній її інтеграції до європейської і світової спільноти. Самі інтеграційні процеси є одним з найважливіших чинників виживання в умовах конкуренції, зміцнення економічної могутності країн різних континентів. Реальними перевагами для України у цьому випадку були б: підключення до інтеграційних процесів в ЄС у доступних межах; уникнення дискримінації та ізоляції; приєднання до нових, більш ефективних форм міжнародного співробітництва; полегшення руху реформ. Безпосереднім товаровиробникам вступ у СОТ дасть можливість зосередитися на експортно-орієнтованих виробництвах і приєднатися до цивілізованих правил гри на зовнішніх ринках.

Європейська економічна інтеграція України *не передбачає* обов'язкового входження нашої країни в структури ЄС і можлива й поза членством у цій організації.

Л. В. Гельфандбейн

аспірантка Інституту світової економіки
та міжнародних відносин НАН України

АНАЛІЗ ВПЛИВУ РОЗШИРЕННЯ ЄС НА ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНУ СФЕРУ УКРАЇНИ

1 травня 2004 року відбулося офіційне розширення Європейського Союзу — до ЄС приєдналися 10 країн (Польща, Угорщина, Словаччина, Чеська Республіка, Словенія, Латвія, Литва, Естонія,